

PENTRU DEZVOLTAREA CONTINUĂ A CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE ÎN DOMENIUL ISTORIEI VECHI A PATRIEI NOASTRE

În ultimii șase ani, cercetările arheologice din țara noastră au luat un avânt necunoscut sub regimul burghezo-moșieresc. Aceasta se datorește grijei, atenției și sprijinului pe care Partidul și Guvernul le acordă cunoașterii trecutului poporului nostru, studierii istoriei celor se muncesc.

Partidul și Guvernul au creat și au pus la dispoziția cercetătorilor istoriei vechi condițiile necesare studierii științifice a trecutului poporului nostru. La baza cercetărilor arheologice a fost pusă singura concepție științifică, concepția materialismului dialectic și istoric.

Dacă sub regimul burghezo-moșieresc săpăturile arheologice aveau un caracter întâmplător sau se făceau sporadic, fără un ajutor susținut din partea guvernelor, astăzi, având sprijinul consecvent al Partidului și al Guvernului, arheologii din țara noastră, înarmați cu o concepție științifică despre lume și viață și însuflețiți de dorința patriotică de a descoperi modul concret de dezvoltare a societății de pe teritoriul patriei noastre, își pot desfășura activitatea lor de cercetare în condiții pe care nu le-au avut niciodată în trecut.

Cercetările arheologice dirijate și planificate de Academia R.P.R., bazate pe munca unor colective largi de arheologi și specialiști din alte științe înrudite, urmăresc să aducă lumini noi în istoria veche a țării noastre, să rezolve problemele care nu pot fi soluționate de alte ramuri ale științei istoriei.

Perspectivile ce s-au deschis dezvoltării arheologiei ca ramură a istoriei, în condițiile regimului de democrație populară, au permis o serie de realizări importante în cunoașterea a numeroase etape din istoria veche a teritoriului patriei. Arheologia a devenit în acești ani una dintre cele mai populare științe, față de realizările căreia masele largi ale poporului muncitor manifestă un interes din ce în ce mai mare.

Datorită cercetărilor întreprinse în anii regimului democrat popular, știința arheologică s-a îmbogățit cu un vast material privind epoca veche și medie a istoriei și cu o serie de studii și lucrări monografice importante.

S-a adâncit, de exemplu, cunoașterea societății primitive în diferitele ei etape de dezvoltare. Pentru prima dată în țara noastră s-a început cercetarea sistematică a paleoliticului. Rezultatele obținute în cursul a patru campanii de cercetări în peșterile și stațiunile-sub cerul liber din Oltenia și regiunea Hunedoara sînt deosebit de prețioase pentru cunoașterea începuturilor vieții

omenești de pe teritoriul țării noastre. Realizări însemnate s-au obținut și în cunoașterea triburilor neolitice, a genezei și dezvoltării culturii acestora, în deosebi a culturii Tripolie-Cucuteni de pe teritoriul Moldovei. Cultura epocii bronzului a fost urmărită în deosebi în așezarea și cimitirele de la Sărata-Monteoru.

Rezultate de o importanță excepțională s-au obținut în cercetarea culturii materiale a dacilor și a dezvoltării lor social-economice. În această privință săpăturile din ruinele cetăților dacice din munții Orăștiei, în special cele de la Grădiștea Muncelului, au arătat nivelul înalt al culturii dacilor înainte de cucerirea romană, constituind o adevărată revelație. Trebuie subliniat faptul că cercetările referitoare la problema dacilor s-au extins și în Moldova de Sud, prin săpăturile de la Poiana, în câmpia Munteniei, prin săpăturile de la Zimnicea și cele de la Popești — regiunea București etc., urmînd a se extinde în curînd și în alte regiuni mai puțin cercetate.

Rezultatele acestor săpături sînt importante atît pentru problema etnogenezei poporului nostru, cît și pentru rezolvarea științifică a problemei statului sclavagist timpuriu dac. Faptul că problema statului dac a putut fi pe larg discutată în sesiunea științifică a Secției a V-a a Academiei R.P.R. din decembrie 1953, se explică tocmai prin aceea că săpăturile din ultimii ani au adus rezultate importante, creînd astfel condițiile discutării acestei probleme.

Aceste rezultate au permis istoricilor să pună în lumină justă caracterul cuceritor al ocupării Daciei de către romani și să ia atitudine împotriva istoriografiei burgheze, care vedea în aceasta numai părțile pozitive, exagerîndu-le și trecînd sub tăcere părțile ei negative, jaful și exploatarea care o însoțeau.

Săpăturile de la Histria au adus contribuții prețioase, atît la cunoașterea vicisitudinilor celui mai vechi oraș-stat grecesc de pe țărmul românesc al Mării Negre, cît și la dezvoltarea raporturilor populației băștinașe cu grecii în decursul veacurilor care au precedat cucerirea romană.

Săpăturile de la Morești (Regiunea Autonomă Maghiară), cele de la Poieniști (raionul Vaslui) și cele de la Spanțov (reg. București) au îmbogățit documentarea, altfel săracă, asupra vieții dintre secolele III-IV, ridicînd o serie de probleme importante ce vor trebui urmărite în cercetările viitoare, în legătură cu persistența populației daco-romane pe teritoriul țării noastre.

Un aport însemnat pentru lămurirea etapei timpurii a feudalismului l-au adus săpăturile de la Morești și cele de la Garvăn (regiunea Galați). Interpretînd rezultatele obținute în lumina învățăturii marxist-leniniste și a știrilor literare, se poate documenta formarea unor organizații statale de tip feudal timpuriu încă în secolul X e. n. Aceste din urmă cercetări, împreună cu cele de la Hlinea (reg. Iași) și cu descoperirile de la Monteoru, datate în sec. VII e. n., sînt importante și pentru lămurirea rolului pe care l-au avut slavii în formarea poporului român, problemă care a fost așezată de-abia sub regimul democrat popular pe baze cu adevărat științifice.

O altă realizare importantă în domeniul cercetării arheologice o constituie faptul că s-au organizat pentru prima dată săpături sistematice în două mari obiective feudale, creîndu-se astfel o nouă ramură a arheologiei, care nu exista la noi în trecut. Șantierele de la Suceava și București au dat la iveală un material prețios care ilustrează etapele de dezvoltare ale societății feudale și completează izvoarele scrise și etnografice de care dispunem.

Săpăturile arheologice de la București au pus capăt « teoriilor » burgheze care legau întemeierea orașului de numele unor personalități istorice sau legendare, dovedind că pe teritoriul capitalei țării noastre, în puncte diferite, se găsesc urme de viață din epoca paleolitică până în zilele noastre.

În afară de săpăturile arheologice, ale căror rezultate însemnează o contribuție de seamă la cunoașterea vieții de odinioară pe teritoriul R.P.R., se mai pot înscrie în bilanțul activității pe tărîmul cercetării istoriei vechi și alte realizări. O astfel de realizare este o « Culegere de texte privitoare la istoria veche » a patriei noastre, texte, ce se vor publica în limba originală și în traducere. Această culegere va fi un instrument de lucru absolut necesar studenților și cercetătorilor istoriei vechi. Se lucrează de asemenea la o culegere analogă de inscripții, operă merită să înfățișeze într-un *corpus* toate inscripțiile grecești și latinești, publicate sau inedite, referitoare la societatea de pe teritoriul țării noastre.

Trebuie subliniată și contribuția numismaticii la rezolvarea și unora probleme de istorie, această știință trecînd de la simpla descriere și catalogare a monedelor, la interpretarea lor.

Această trecere în revistă a realizărilor din domeniul istoriei vechi n-ar fi completă dacă nu ne-am opri pe scurt asupra publicațiilor care au apărut în ultimii ani. Comparînd lucrările apărute în această perioadă cu cele de sub regimul burghezo-moșieresc, ne dăm seama ușor că ele au crescut atît din punct de vedere cantitativ cît și calitativ. Au apărut, în proporții ample, monografiile arheologice în limba romină, cum sînt « Hăbășești », « Histria », vol. I, « București », « Cetatea dacică de la Piatra-Roșie », « Săpăturile de la Poienești » (în volumul I din « Studii și Materiale arheologice privind istoria veche a R.P.R. »), rezultate ale muncii colective sau individuale.

De asemenea, în revistele « Studii și cercetări de istorie veche », în « Buletinul științific al Secției a V-a a Academiei R.P.R. », în « Studii și cercetări științifice » ale filialei din Cluj și ale celei din Iași, în « Studii și referate privind istoria Romîniei », au apărut unele studii care aduc lumini noi într-o serie de probleme de istorie veche. Cităm dintre aceste studii: « Probleme noi în legătură cu neoliticul din Republica Populară Romină », « Asupra începuturilor metalurgiei aramei și bronzului în R.P.R. », problema crizei de la Histria într-un studiu intitulat « Histria și Callatis în secolele III-II î. e. n. », problema Bastarnilor pe teritoriul țării noastre, aceea a culturii și a statului dac, aceea a relațiilor dintre populația autohtonă și grecii din așezările sclavagiste din Dobrogea etc.

Chiar rapoartele preliminare de săpături reprezintă un efort serios și pot fi trecute printre realizările pozitive.

Tot ca o realizare importantă considerăm și înființarea sectorului etnografic la Muzeul național de antichități din București, ușurîndu-se astfel studierea problemelor de etnogenază.

În sfîrșit, nu putem trece sub tăcere creșterea simțitoare a cadrelor ce lucrează în diferitele probleme de cercetare, în special a cadrelor tinere.

Toate aceste realizări au la baza lor concepția marxist-leninistă despre lume și viață. Arheologii din țara noastră, ca și oamenii de știință din alte domenii, luptă să-și însușească această concepție și au realizat progrese însemnate pe acest drum. În însușirea acestei concepții, în modul de interpretare a faptelor arheologice în întreaga activitate științifică, exemplul

creator al științei sovietice este de un nemăsurat ajutor. Cercetătorii români, tineri și vîrstnici, învață mereu din marea experiență și marile înfăptuiri, ale oamenilor de știință sovietici.

Cu toate realizările pe care le-a înregistrat în acești ani arheologia din țara noastră, mai există, totuși, și în acest domeniu al științei numeroase lipsuri.

Astfel, cu toate că s-au făcut unele încercări de a se rezolva probleme mari din istoria veche a patriei noastre — de exemplu problema statului dac — totuși ele au fost puține. S-a mers de multe ori pe linia mai comodă a prezentării și descrierii de materiale, fără a se trece la studii de generalizare istorică. Revista «S.C.I.V.» dă adesea impresia unei arhive de rapoarte de săpături și de studii tehnice asupra unor materiale arheologice.

Una din problemele importante, aceea a valorificării critice a realizărilor din trecut, a fost total ignorată de cercetătorii noștri. N-a fost reconsiderată în această etapă niciuna din lucrările de valoare ale arheologilor români. De asemenea n-a existat nici un fel de preocupare pentru publicarea materialului inedit din colecțiile muzeelor, provenit din cercetările anterioare anului 1949. Din această cauză materialul amintit nu poate fi utilizat decît de un număr restrîns de cercetători care știu despre existența lui.

Planurile de săpături au avut, de sigur, lipsuri. Comitetul nostru de redacție a avut față de aceste planuri o atitudine pasivă. Nu le-a discutat și n-a contribuit la îmbunătățirea lor. Din această cauză s-a ajuns, de pildă, la neglijarea uneia dintre cele mai importante perioade pentru problema etnogenezei, perioada dintre secolele III-X e. n. Din aceleași motive, pe harta arheologică a țării noastre există încă pete albe, regiuni puțin cercetate sau chiar deloc. Pentru orînduirea comunei primitive, în părțile de dincolo de Carpați ale țării nu s-a planificat nici o expediție. De asemenea este insuficient cunoscută prima epocă a fierului de pe întreg cuprinsul țării.

Creșterea într-un ritm vertiginos a cercetărilor de teren a dus, cum era firesc, la acumularea unei cantități de materiale care depășește posibilitățile de prelucrare ale laboratoarelor și ale cercetătorilor.

Necesitatea ținerii la curent a celor ce se interesează de problemele de istorie veche, măcar prin rapoarte preliminare asupra rezultatelor cercetărilor pe teren, a obligat revista «S.C.I.V.» să dea prioritate acestor rapoarte, transformîndu-se într-un periodic cu caracter precumpănitor arheologic.

Este clar că planurile de cercetări n-au ținut seama de realitățile obiective. Direcțiile institutelor de istorie veche, consiliile științifice și întregul colectiv de arheologi poartă principala răspundere pentru întocmirea acestor planuri.

Comitetul de redacție al revistei «S.C.I.V.» s-a dovedit lipsit de inițiativă, nesupunînd niciodată discuției aceste planuri. De asemenea n-a arătat nevoia unei publicații speciale pentru arheologie, a dat dovadă de lipsă de combativitate și astfel n-a ajutat la dezvoltarea cercetărilor de istorie veche pe linia cea mai justă. N-a organizat discuții asupra unor probleme importante și s-a dovedit lipsit de exigență, publicînd uneori contribuții de un nivel necorespunzător.

Aceste lipsuri au făcut să nu se poată pași la întocmirea unui tratat de istorie veche a R.P.R., a cărui necesitate este tot mai simțită. Este evident

că materialul arheologic extrem de bogat adunat în ultimele cercetări, la care se adaugă materialele mai vechi, nu poate rezolva integral *toate* problemele de istorie veche. El permite, totuși, să se treacă la lucrări de generalizare. Intocmirea unor astfel de lucrări va arăta, înainte de toate, care sînt lipsurile mari din documentarea de care dispunem și va permite întocmirea unui plan de cercetare pe teren în funcție de aceste lipsuri.

Pentru ca cercetările din domeniul istoriei vechi să pășească pe drumul unei continue dezvoltări, este necesară deci o importanță cotitură: trebuie să se pună accentul în anii următori pe valorificarea materialului existent, în vederea lămuririi unor probleme mari de istorie și a întocmirii aceluia tratat de istorie, care să fie pus la îndemîna maselor largi a poporului nostru muncitor. Pentru aceasta, atenția valoroșilor noștri cercetători trebuie să se îndrepte în primul rînd spre studierea problemelor care cer o mai grabnică rezolvare și spre etapele mai puțin cunoscute din istoria veche a țării noastre.

Realizarea acestei serioase cotituri pune în fața istoricilor romîni o serie de mari și importante sarcini. Una din sarcinile principale este ridicarea continuă a nivelului ideologic și politic al cercetătorilor, însușirea temeinică a singurei concepții științifice — marxism-leninismul — aplicarea în mod creator a științei marxist-leniniste la rezolvarea problemelor de istorie veche, lupta consecventă împotriva rămășițelor concepțiilor idealiste, care se mai manifestă la unii cercetători, precum și adoptarea unei atitudini critice față de teoriile istoricilor burghezi.

Înarmați cu concepția clasei muncitoare, istoricii noștri trebuie să pornească la revalorificarea critică a rodniciei activității depuse de înaintașii noștri, Odobescu, Tocilescu, Pârvan și alții. Ei trebuie să-și revadă și lucrările proprii, scrise mai de mult, să le restructureze în lumina concepției marxist-leniniste și să pună astfel la îndemîna poporului lucrări importante pentru istoria veche a patriei noastre.

O altă sarcină importantă, pentru îndeplinirea căreia trebuie depuse eforturi, este aceea a valorificării materialului existent provenit din campaniile de săpături din anii 1948-1954. Publicarea monografiilor arheologice reprezintă un pas însemnat către realizarea unui tratat de istorie.

Tot atît de necesară este valorificarea materialului arheologic provenit din săpăturile mai vechi, în primul rînd din cele efectuate de cercetătorii în viață, dar și din cercetările arheologilor mai vechi. În această categorie a necesar să se includă și manuscrise rămase inedite, cum sînt de pildă, manuscrisele lui P. Polonic și Gr. Tocilescu.

Mergînd pe linia aceasta a valorificării muncii din trecut, se impune organizarea cit mai grabnică a unei discuții largi asupra *Repertoriului arheologic al R.P.R.* și terminarea acestei lucrări, care va constitui o bază serioasă de documentare pentru studiul istoriei vechi a poporului nostru.

Așa cum am arătat mai sus, unele perioade ale istoriei vechi au fost fie toate neglijate pînă acum, fie insuficient studiate. Pentru remedierea acestei situații, trebuie să se dirijeze cercetările spre acele probleme și perioade care sînt mai puțin cunoscute. Una din aceste probleme este aceea a începuturilor societății omenești, insuficient studiată pînă azi.

Lămurirea conținutului statului timpuriu dac precum și studierea dezvoltării societății sclavagiste pe întreg teritoriul R.P.R. este o a doua problemă pentru rezolvarea căreia trebuie să se depună serioase eforturi. Cercetările arheologice în vederea cunoașterii orînduirii sclavagiste s-au îndreptat pînă

acum asupra Transilvaniei, Olteniei și Dobrogei. Aceste cercetări vor trebui adâncite și extinse și la celelalte regiuni ale țării noastre pentru a putea să ne dăm seama care era aspectul specific al fiecărei provincii istorice, în ceea ce privește dezvoltarea societății, în perioada respectivă.

O problemă de o importanță capitală este aceea a formării poporului român și a limbii române. Rezolvarea științifică a acestei probleme cere, desigur, eforturi serioase și o susținută muncă colectivă în care să fie antrenati cercetătorii din diferite specialități înrudite: istorici, lingviști, etnografi, antropologi etc.

O sarcină importantă revine arheologiei feudale. Această tinără ramură a științei arheologice are datoria de a contribui prin cercetările sale la lămurirea problemei condițiilor concrete în care și-au făcut apariția modul de producție feudal și s-au format statele feudale de pe teritoriul actual al țării noastre.

Pentru a aduce la îndeplinire sarcinile mari și frumoase ale cercetării arheologice și pentru a face ca istoria veche să se dezvolte neconținut, pe lângă o planificare mai justă a problemelor, este necesară și o regrupare și utilizare mai justă a forțelor științifice. Trebuie observat în această privință că în anii din urmă a fost nevoie, din cauza lipsei de specialiști în anumite perioade din istorie, să se împrumute cercetători specializați în alte perioade. Astfel, pentru săpăturile întreprinse în obiective feudale, s-a apelat la cercetători legați de probleme ale comunei primitive. Fără îndoială că orice arheolog are datoria de a cunoaște și materialele altor perioade arheologice, dar el nu se poate concentra decât asupra unei singure perioade pentru a o putea adânci serios și a ajunge la elaborarea unor lucrări de valoare.

Legarea unui cercetător de o singură temă pe care s-o urmărească până la capăt, în cadrul problemei în care este folosit, va da aceluși cercetător posibilitatea să-și adâncească specializarea, în timp ce trecerea de la o temă la alta nu poate duce decât la superficialitate.

Problemele de istorie veche care își așteaptă rezolvarea sint, de sigur, numeroase. Enunțând câteva din ele, am voit numai să atragem atenția asupra acelor pe care le socotim de cea mai mare urgență în etapa actuală. Asupra acestor probleme și a altora ce se vor ivi în cursul cercetărilor, va fi necesar să se organizeze dezbateri largi cu participarea tuturor specialiștilor. Organizarea unor astfel de dezbateri și discuții, axate pe problemele cele mai importante și urgente ale istoriei vechi a Republicii Populare Române, va contribui fără îndoială la mersul înainte al științei istorice.

În această acțiune un rol important îi revine revistei « Studii și cercetări de istorie veche ». Stimularea luptei de opinie, dezvoltarea criticii și autocriticii, trebuie să fie o preocupare permanentă a redacției.

Subsecția de științe istorice a Academiei R.P.R. va trebui și ea să-și exercite cu mai multă fermitate rolul de îndrumător al activității din domeniul istoriei vechi.